

Parmalat op klompen

Het frauderende Italiaanse zuivelconcern Parmalat maakte dankbaar gebruik van hand- en spandiensten van Nederlandse advocaten, trustbankiers, fiscalisten en accountants.

Het Nederlandse gezicht van een Italiaanse miljardenzwandel.

Na de megafraudes bij Enron, Worldcom, Tyco en Ahold schudt de internationale financiële wereld weer op haar grondvesten. Toen op 8 december bleek dat het Italiaanse zuivelconcern Parmalat een kleine obligatielening van 150 miljoen euro niet kon terugbetalen, ging het deksel van de beerput. Bij Parmalat blijken miljarden zoek.

Hoe dat kon gebeuren, is een maand later nog steeds niet precies duidelijk. Politie, beurstoezichthouders en media voegen dag na dag nieuwe informatie toe. Eén ding is wél helder. Nederland speelt een belangrijke rol in de zwandel. Dit blad onthulde vorige week dat het leeuwendel van de miljardenschuld van het Italiaanse zuivelconcern is opgebouwd via Rotterdamse vennootschappen. Voor zover nu is te berekenen, hebben die Nederlandse Parmalat-dochters obligatieleningen uitstaan met een gezamenlijke waarde van ruim vijf miljard euro (zie pagina 44).

Op welke manier kon Nederland zo'n centrale rol spelen in de financiering, en uiteindelijk de miljardenzwandel, bij een Italiaans zuivelconcern? Uit de registers van de Kamer van Koophandel, financiële versla-

In het jaar van de beursgang komt Parmalat naar Nederland. Op 22 mei 1990 richten de Italianen twee vennootschappen in Rotterdam op. De belangrijkste dochter is aanvankelijk Parmalat Netherlands bv. In de Kamer van Koophandel is die vennootschap omschreven als een 'financierings- en beheermaatschappij'. De Italianen willen dus geen yoghurtfabriek in Nederland beginnen, maar geldstromen verwerken.

Parmalat richt de Rotterdamse vennootschappen waarschijnlijk op om financiële, juridische of fiscale redenen. Voor internationale ondernemingen is Nederland een belastingparadijs. Bovendien heeft Nederland historisch hechte banden met de eveneens belastingvriendelijke Nederlandse Antillen.

Om gebruik te maken van die fiscale faciliteiten dienen bedrijven dochtervennootschappen in Nederland op te richten. Aangezien die dochters verder geen activiteiten, kantoor of personeel hebben, worden trustkantoren ingeschakeld. Zo'n trustkantoor treedt op als lid van de directie van de Nederlandse dochtervennootschappen.

PARMALAT BEGON GEEN YOGURTFABRIEK IN NEDERLAND, MAAR VERWERKTE ER GELDSTROMEN

gen van Parmalat en zijn dochters en gesprekken met betrokkenen ontstaat het volgende beeld.

Parmalat in Nederland

Nederland speelt nog geen enkele rol als de jonge Italiaanse ondernemer Calisto Tanzi Parmalat in 1961 opricht. Zijn bedrijf maakt furore met de productie van lang houdbare melk. In de jaren zestig, zeventig en tachtig versterkt Parmalat zijn positie op de Italiaanse zuivelmarkt. Ook zet het bedrijf de eerste stappen in het buitenland. Het familiebedrijf gaat in 1990 naar de beurs van Milaan. Oprichtersfamilie Tanzi houdt echter een belang van ruim vijftig procent, en daarmee de controle.

Parmalat maakt bij de oprichting van zijn Rotterdamse dochters gebruik van de diensten van het Nederlandse Forum Administrations bv. Forum is een dochter van advocatenkantoor Nauta Dutilh.

Forum wordt op zijn beurt bestuurd door Nauta-advocaten Gerard Carrière en Joan van Marwijk Kooy, die eveneens de bestuursvoorzitter van Nauta Dutilh is. Volgens Van Marwijk Kooy is hij "absoluut niet actief betrokken" bij de Parmalat-dochters. "De daadwerkelijke werkzaamheden hebben wij uitbesteed aan het trustbedrijf Amaco." Nauta Dutilh is tot eind 2002 wel in een aantal gevallen opgetreden als juridisch adviseur van de Nederlandse Parmalat-dochters, aldus de Nauta-voorzitter. "Wij zijn niet be-

trokken geweest als fiscaal adviseur."

Amaco is een Amsterdams trustkantoor, dat meestal buitenlandse bedrijven helpt bij het oprichten, beheren, besturen en administreren van vennootschappen in Nederland. Mark Verkley, die bij Amaco verantwoordelijk is voor Parmalat, wil geen commentaar geven.

De Rotterdamse Parmalat-dochters staan overigens niet onder directie van het Nederlandse Forum alleen. Als Italiaanse directeurs fungeren respectievelijk elf en dertien jaar lang Giovanni Tanzi en Fausto Tonna. De eerste is de broer van Parmalat-oprichter Calisto Tanzi. Hij zat tot 16 december ook in de top van moedermaatschappij Parmalat. De tweede was zestien jaar lang, tot maart 2003, financieel directeur van Parmalat.

Later zijn ook vijf andere hoge Parmalat-functionarissen directeur bij de Nederlandse dochters. Het betreft Luciano Delsoldato, Claudio Pessina, Andrea Petrucci, Alberto Ferraris en Rosario Calogero.

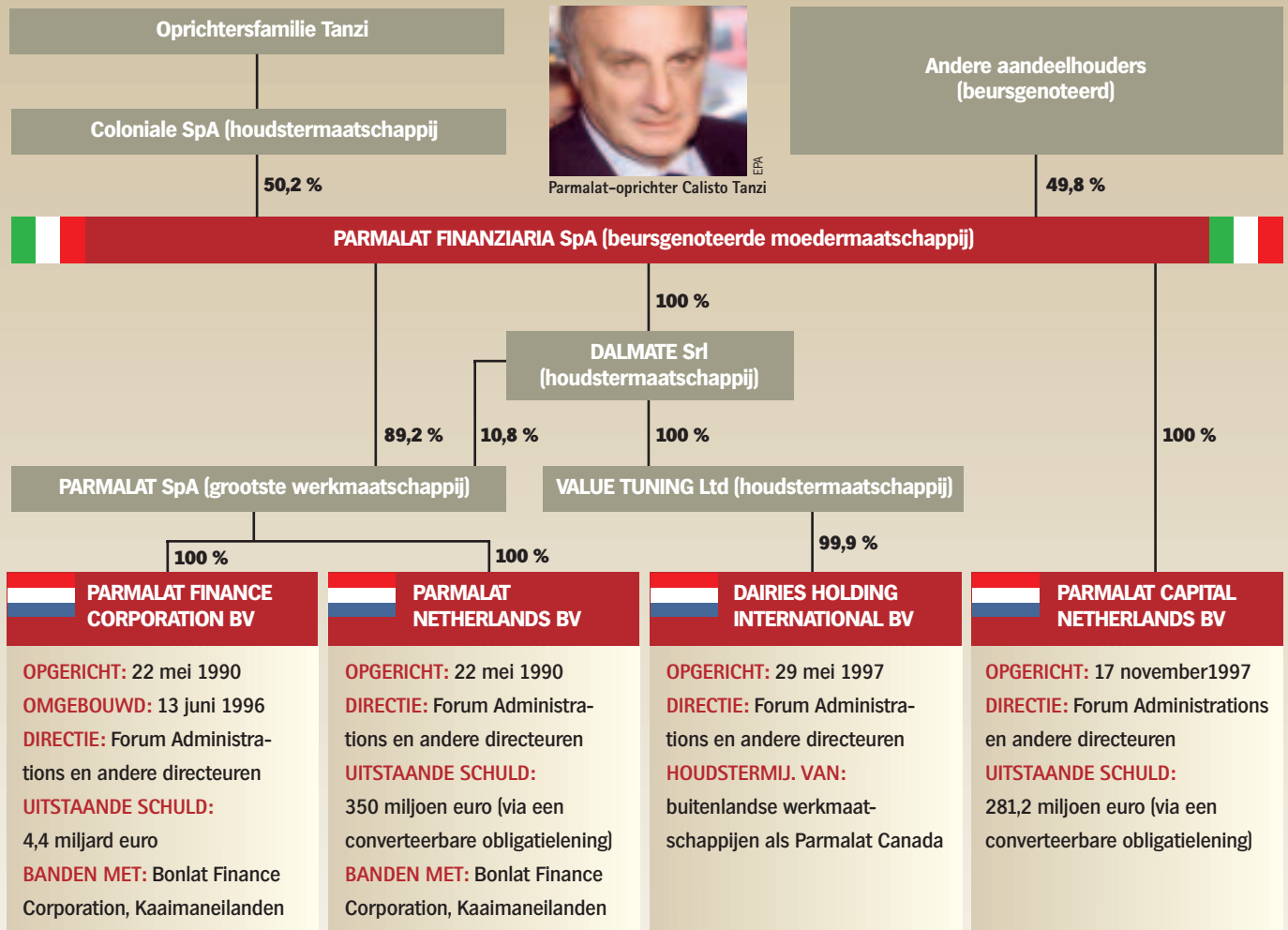
Verbouwingen

Over de activiteiten van de twee Nederlands-Italiaanse vennootschappen in de eerste helft van de jaren negentig is weinig te vinden. Dat verandert in 1996. In de zomer van dat jaar ondergaat een vennootschap een drastische verbouwing. De Italianen laten Parmalat Receivables Corporation omdopen tot Parmalat Finance Corporation.

Het is niet slechts een cosmetische verandering. De omgedoopte vennootschap gaat dienen als hét vehikel waarmee de familie Tanzi in de tweede helft van de jaren negentig miljarden euro's aantrekt. Dat blijkt ook uit de gewijzigde omschrijving van de bedrijfsactiviteiten in de Kamer van Koophandel. Vanaf de verbouwing is Parmalat Finance Corporation bedoeld om obligatieleningen uit te schrijven.

Omdat moedermaatschappij Parmalat terugbetaling garandeert, kan de papieren vennootschap naar hartelust geld lenen. Uit onderzoek blijkt dat de vennootschap op dit moment nog zestien obligatieleningen heeft uitstaan, variërend van 25 tot 650 miljoen euro. In totaal is Parmalat alléén al via deze Rotterdamse dochter 4,4 miljard euro schuldig. Gezien de huidige problemen kunnen

'Hollands Glorie', de Nederlandse rol in de zuivelzwendel

obligatiehouders hoogstwaarschijnlijk naar dat geld fluiten.

Met de 'Rotterdamse' miljarden financiert de familie Tanzi vanaf 1996 een eindeloze reeks overnames. Dat is opmerkelijk. In de eerste zes jaar na de beursgang was Parmalat namelijk al explosief gegroeid door overnames. Tussen 1990 en 1995 was de omzet verviervoudigd, tot ruim 2,2 miljard euro. In 1996 bezweert Parmalat juist te stoppen met overnames, omdat aandeelhouders en analisten ongerust waren over de groeiende schuldberg.

In het jaar dat het zuivelconcern die belofte doet, bouwt het zijn Rotterdamse vennootschap echter om tot een vehikel waarmee het op ongekende schaal nieuwe leningen aantrekt. Waar de Tanzi's zich aanvankelijk hadden beperkt tot Oost-Europa en Zuid-Amerika, kopen zij in de tweede helft van de jaren negentig overal ter wereld bedrijven, vooral in de VS en Canada. Hierdoor schiet de omzet verder omhoog, tot 7,8 miljard euro in 2001.

In 1997 richt Parmalat, opnieuw met hulp van de Rotterdamse advocaten van

Nauta Dutilh en de Amsterdamse trustbankiers van Amaco, nog een derde en vierde Nederlandse vennootschap op. Het gaat om Dairies Holding International bv en Parmalat Capital Netherlands bv.

Dairies Holding International gaat dienen als houdstermaatschappij, waaronder enkele buitenlandse werkmaatschappijen vallen. De rol van Parmalat Capital Netherlands lijkt beperkt. Die vennootschap geeft in 1998 een converteerbare obligatielening uit van 'slechts' 281 miljoen euro. Overigens geeft ook Parmalat Netherlands, in 2001, een converteerbare obligatielening uit, van 350 miljoen euro. Samen met Parmalat Finance Corporation komt de totale schuld van de drie Nederlandse vennootschappen daarmee op ruim vijf miljard euro.

Meer Nederlanders

In 2001 wordt het karakter van de Rotterdamse Parmalat-dochters door een bestuurswissel nog Nederlandse. Op 29 oktober treedt Giovanni Tanzi terug als directeur. Hij wordt vervangen door twee Nederlandse directeuren: de nu 59-jarige accountant

Herman Muus en de 43-jarige bankier Edward Logeman.

Logeman geeft leiding aan de Amsterdamse vestiging van de Antiliaanse Maduro & Curiël's Bank. Naast zijn betrokkenheid bij de Nederlandse vennootschappen is hij bestuurder van de Parmalat-dochters Curcastle en Zilpa op de Nederlandse Antillen. Logeman onthoudt zich van commentaar.

Muus, accountant bij het Rotterdamse HLB Den Hartog Accountants & Consultants, licht zijn betrokkenheid wel toe. "Ik verzorgde al een paar jaar de administratie van die vennootschappen. In 2001 moesten ze voldoen aan gewijzigde richtlijnen, waarbij een meerderheid van de directeuren Nederlands moest zijn. Toen is mij verzocht ook directeur te worden."

Dat bij Parmalat miljarden zijn verdwenen "was voor mij net zo'n grote verrassing als voor iedereen", benadrukt Muus. De bestuurder heeft al vóór Kerstmis een "persoonlijk onderhoud" gehad met een Italiaanse accountant van PricewaterhouseCoopers. Dat kantoor doet een diepgaand boekenonderzoek in opdracht van de nieu-

we Parmalat-topman Enrico Bondi. Muus zegt niet meer te weten welke accountant. "Hij was twee dagen in Nederland en had een Italiaanse naam."

De belangrijkste externe accountant van de Nederlandse vennootschappen, Eddy Termaten van Deloitte & Touche, belt niet terug om vragen te beantwoorden. Wiebe Cnossen van het belastingadvieskantoor KPMG Meijburg, die Parmalat Netherlands bv adviseerde, onthoudt zich van commentaar.

Onderzoek

Dankzij de hand- en spandiensten van Nederlandse betrokkenen was Parmalat in staat miljarden aan te trekken. De Italiaanse hoofdrolspelers zijn inmiddels al uitvoerig verhoord door de politie, en zitten deels vast. Nederlandse opsporingsinstanties en toezichthouders zijn nog niet zover. De Autori-

Financieel directeur Fausto Tonna van Parmalat was tot maart 2003 ook directeur van drie van de vier Nederlandse Parmalat-dochters

teit Financiële Markten (AFM) is bezig met "een inventarisatie" van de gegevens. Van een actief onderzoek wil de woordvoerder niet spreken. "De gegevens die wij hebben verzameld, hebben wij inmiddels op eigen initiatief gegeven aan onze Italiaanse zuster", de Consob.

Een woordvoerster van de opsporingsinstelling Fiod-ECD laat weten "logischerwijze" nog niet betrokken te zijn. "Pas als de AFM reden ziet tot verder onderzoeken, worden wij ingeschakeld." Ook De Nederlandsche Bank (DNB) is niet actief. Zelfstandige trustbanken als Amaco vallen pas vanaf april 2004 onder de toezichtbevoegdheid van DNB, aldus een woordvoerder.

Dat betekent dat de advocaten van Nauta Dutilh, de trustbankiers van Amaco, de Nederlandse Parmalat-directeuren Muus en Logeman, de accountant Termaten en de fiscalist Cnossen nog niet zijn gehoord door de Nederlandse financiële autoriteiten. Muus bevestigt dat. Zo blijft voorlopig nog onduidelijk of de Nederlandse betrokkenen Parmalat alleen hebben gefaciliteerd, of een actievere rol hebben gespeeld in het opzetten van constructies, die de Italianen in staat hebben gesteld voor miljarden te frauderen.

■ MATHIJS.SMIT@reedbusiness.nl

Hoe we de zorg kapot krijgen

Zouden alle maatregelen die beleidsmakers de laatste jaren hebben bedacht voor de gezondheidszorg iets te maken hebben met de deplorabele toestand waarin de sector nu verkeert?

Zoals een technisch aangelegd jongetje leert hoe allerlei apparaten werken door deze uit elkaar te halen, zo zijn complexe organisaties het best te doorgronden door eerst te bedenken hoe ze kapot te krijgen zijn.

Neem bijvoorbeeld de gezondheidszorg. Stel u bent de baas in een land waar de gezondheidszorg uitstekend functioneert, maar gedreven door kwaadaardige impulsen wilt u daar een eind aan maken. Hoe zou u dat aanpakken?

U zou kunnen beginnen met het invoeren van een studiestop bij medicijnen. Zo'n numerus clausus is een perfect middel om te zorgen dat er altijd te weinig artsen zijn. Een dergelijke maatregel is als het strooien van suiker in de benzine van de gezondheidszorg. Die gaat zeker haperen. Niet alleen door gebrek aan medici, maar ook omdat zo een kartel gevormd wordt en

BETAAL SPECIALISTEN NIET PER INGREEP, MAAR PER UUR. DAN ONSTAAN ER ZEKER WACHTLIJSTEN

kartellen zijn funest voor de consument. We kunnen de erosie nog versnellen door de schaarse medische specialisten om te vormen van zelfstandige ondernemers tot ambtenaren in loondienst. We betalen ze dan niet meer per ingreep, maar per uur. Dat is een trefzekere manier om wachtlijsten te veroorzaken. Er zullen dan immers minder ingrepen plaats vinden. Toch zal niemand bezwaar maken. U zegt gewoon dat het een schande is dat die specialisten te veel verdienen. Iedereen is dat met u eens en door zo'n maatregel zullen de specialisten inderdaad minder verdienen. Het onvermijdelijke gevolg is wel dat die specialisten minder hard zullen werken. Minder gewerkte uren, gecombineerd met de beperking van het aantal specialisten, resulteren in een daling van het aanbod in de gezondheidszorg, terwijl de vraag natuurlijk niet daalt. We zijn dan al een heel eind op weg naar ons doel: we zitten in een situatie met evenveel patiënten, maar minder ingrepen. Dus de ziekenhuisbedden raken vol met patiënten die onnodig lang liggen te wachten op een ingreep. Aangezien een ziekenhuisbed meer kost dan een kamer in het meest luxe hotel,

Directeur van Deminor Nederland
Hij schrijft deze column
op persoonlijke titel

lopen zo de kosten van de gezondheidszorg fors op. Gniffelend stellen wij vast dat we door te bezuinigen op de opleidingskosten en salarissen van specialisten de gezondheidszorg onbetaalbaar kunnen maken. Om de gezondheidszorg verder kapot te maken, moeten we niet alleen naar de specialisten kijken, maar ook naar de andere werknemers in een ziekenhuis. Voor de hand liggend is om het aantal mensen in managementfuncties vergroten. Daar zijn alle betrokkenen altijd voor te vinden en het resultaat is vanzelfsprekend een lagere dienstverlening.

We mogen ook het verplegend personeel niet vergeten. Laten we daar elke vorm van hiërarchie afschaffen, te beginnen met de hoofdzuster. We zorgen dat alle beslissingen voortaan in groepsverband worden genomen. Dan is er niemand meer verantwoordelijk voor gemaakte fouten en wordt van gemaakte fouten dus ook niets meer geleerd. Daling van de kwaliteit van de dienstverlening volgt vanzelf. We moeten het verplegend personeel natuurlijk ook zoveel arbeidsduurverkortingen geven, dat één patiënt nooit twee dagen achter elkaar dezelfde verpleegkundige ziet. Want hoe meer overdrachten van dossiers hoe meer fouten er worden gemaakt. En hoe slechter iemand zijn klanten kent hoe minder hij aan de wensen van de klant tegemoet komt. We moeten ook de weekenddiensten beperken. Als we net doen of een ziekenhuis geen continubedrijf is, dan staat niet alleen dure apparatuur lang onbenut, wat de kosten lekker opdrijft. We kunnen er dan ook op rekenen dat de sterftepercentages in een ziekenhuis in het weekeinde veel hoger liggen dan door de week. Een combinatie van deze maatregelen maakt de organisatie van een ziekenhuis voldoende kapot. De tijd zal de rest doen. In slecht functionerende ziekenhuizen worden immers ook geen goede artsen en verpleegkundigen meer opgeleid. Het enige probleem dat dan nog resteert, is dat er in de gezondheidszorg nog steeds mensen werken die toch erg hun best doen om goed voor patiënten te zorgen. Maar als alle beleidsambtenaren, gewoon de bovenstaande principes blijven hantieren, zullen ze uiteindelijk overwinnen. Dan zal de Nederlandse gezondheidszorg aftakelen tot het peil dat vroeger in het Oostblok werd bereikt en vinden we dat nog normaal ook.